

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 558/2024-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom Ing. Mgr. Róbertom Havlátom, Námestie pri sýpke 5, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 5Csp/108/2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 558/2024-24 z 2. októbra 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5Csp/108/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka 20. augusta 2018 iniciovala na okresnom súde spor o zaplatenie peňažnej sumy oproti povinnosti vrátiť žalovanému hnuteľné veci, avšak ani po uplynutí šiestich rokov od podania žaloby nebolo v danom prípade právoplatne rozhodnuté. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom žalobe vyhovel, avšak po odvolaní žalovaného odvolací súd toto rozhodnutie zrušil pre nedostatočné objasnenie skutkového stavu a pre nesprávne právne posúdenie veci. V poradí druhým rozsudkom zo 16. mája 2024 okresný súd žalobu zamietol pre neunesenie dôkazného bremena. Proti tomuto rozhodnutiu sa sťažovateľka 24. júna 2024 odvolala.

3. V rámci ústavnej sťažnosti sťažovateľka predkladá argumentáciu týkajúcu sa skutkového a právneho stavu s uvedením dôvodov, pre ktoré by mala byť v danom spore úspešná. Poukazuje na pochybenia okresného súdu a na to, že predĺženie sporového konania je výsledkom zlej procesnej taktiky súdu. Protichodné rozhodnutia, nedostatočné zisťovanie skutkového stavu, porušenie koncentrácie konania a nedostatočná ochrana spotrebiteľa podľa jej názoru spoločne viedli k výrazným a zbytočným priet'ahom. Okrem toho namieta nedostatočný procesný manažment konania spočívajúci v prestávkach medzi jednotlivými pojednávaniami a neefektívnom plánovaní termínov pojednávania. Je presvedčená o tom, že tento druh sporu nepatrí medzi obzvlášť zložité, že svojím správaním neprispela k vzniku zbytočných priet'ahov v konaní a že za neprimeranú dĺžku konania zodpovedá iba okresný súd.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a ústne pojednávanie

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti sp. zn. Spr 137/2024 z 24. októbra 2024 uviedol, že zákonná sudkyňa konala vo veci sústredene, plynulo, priebežne, jednotlivé úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej vykonávala v primeraných lehotách s prihliadnutím na právnu náročnosť, zložitost' sporu a množstvo vykonaných úkonov. Celkovo bolo uskutočnených 7 meritórnych pojednávania v trvaní niekoľkých hodín (18. decembra 2018, 1. októbra 2019, 17. decembra 2019, 28. januára 2020, 25. mája 2021, 16. novembra 2021, 16. mája 2024). V tomto období bola vec jedenkrát na odvolacom súde v trvaní jedného mesiaca (27. decembra 2018 – 16. januára 2019) na účel rozhodnutia o vznesenej námietke zaujatosti. Okrem toho bol spis v tejto veci predložený krajskému súdu aj v súvislosti s podaním odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie (18. marca 2022 – 2. januára 2023). V ostatnom okresný súd poukázal na svoju odpoveď na sťažnosť sťažovateľky uplatnenú podľa 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v rámci ktorej uviedol detailný prehľad procesných úkonov, ktorý ústavný súd na tomto mieste nerekapituluje, pretože je účastníkom konania nepochybne známy.

II.2. K ústnemu pojednávaniu:

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Podstata námietok sťažovateľky súvisí s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v namietanom konaní.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho sporu došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Frydlander proti Francúzsku z 27. 6. 2000, č. 30979/96, a vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku z 16. 12. 2003, č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania, resp. strany sporu a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa. Podľa týchto kritérií postupoval aj vo veci sťažovateľky.

9. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne ani skutkovo také zložité a že sťažovateľkou uplatnený nárok sa nejaví ako neštandardná súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Istú mieru skutkovej zložitosti možno pripustiť akurát v tom, že v konaní bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie.

10. Správanie sťažovateľky ako strany sporu je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu označených práv. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu a z prehľadu procesných úkonov nezistil takú skutočnosť, ktorú by pripísal na vrub sťažovateľky. Sťažovateľka (ako aj protistrana) využívala priestor na uplatnenie svojich práv, či už išlo o prostriedky procesného útoku alebo o opravné prostriedky. Procesná aktivita sťažovateľky síce sama osebe nemôže byť pripísaná na jej ťarchu, avšak okresný súd (a nadväzne krajský súd) sa musel s jej návrhmi procesne vysporiadať, čo prirodzene ovplyvnilo aj dĺžku namietaného konania. Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry uviedol (napr. II. ÚS 41/97, II. ÚS 52/99, II. ÚS 181/04, III. ÚS 586/2012), že uplatnenie procesných práv tak zo strany sťažovateľky, ako aj ostatných účastníkov konania v doterajšom priebehu konania nezakladá zodpovednosť sťažovateľky za zbytočné prietahy v konaní, ale v takomto prípade zodpovednosť nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci.

11. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a všetky okolnosti daného prípadu. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

12. Aj keď napadnuté konanie trvá ku dňu podania ústavnej sťažnosti šesť rokov, z predloženého spisového materiálu nevyplýva taký postup okresného súdu, ktorý by bolo možné považovať za nesúladný s označenými právami sťažovateľky. Okresný súd postupoval v danej veci v zásade plynulo, bez obdobia nečinnosti, vykonal vo veci 7 pojednávaní, pričom dvakrát vo veci meritórne

rozhodol. V priebehu sporu bolo trikrát nariadené znalecké dokazovanie, pričom postup v poradí prvej znalkyne bol poznačený nesúčinnosťou, ktorú okresný súd priebežne riešil uplatnením procesnej sankcie v podobe poriadkových pokút. Prehľad procesných úkonov okresného súdu a jeho rozhodnutia vrátane času potrebného na rozhodnutie o uplatnených opravných prostriedkoch neindikujú prietahy v takej ústavne relevantnej intenzite, ktorá by umožňovala ústavnému súdu dospieť k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Roky 2020 a 2021 boli nepochybne poznačené aj objektívnou skutočnosťou spojenou s pandemickou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 a naň nadväzujúcimi zákonnými obmedzeniami vydanými v záujme zamedzenia šírenia tohto ochorenia, čo vzal ústavný súd pri rozhodovaní čiastočne do úvahy. V tomto období síce okresný súd dvakrát odročil nariadené pojednávanie, avšak i počas toho priebežne konal, keď doručoval stranám sporu znalecký posudok, vzájomné vyjadrenia a uskutočnil pojednávanie 25. mája 2021.

14. V tejto súvislosti ústavný súd opakovane pripomína, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 48/03, III. ÚS 59/05). Pojem „zbytočné prietahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý treba vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy [napr. I. ÚS 63/00, či I. ÚS 266/2021(ZNaU 88/2021)], a o taký prípad išlo aj vo veci sťažovateľky.

15. Podstatné z hľadiska namietaných práv je to, že v čase podania ústavnej sťažnosti (30. augusta 2024) už bolo okresným súdom v prejednávanej veci rozhodnuté rozsudkom zo 16. mája 2024. Nadväzne 25. júna 2024 sťažovateľka podala odvolanie proti rozsudku vo veci samej. V období od 1. júla 2024 do 21. augusta 2024 okresný súd vykonával vo veci úkony súvisiace s podaným odvolaním a 21. augusta 2024 predložil odvolanie spolu so spisovým materiálom Krajskému súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o podanom opravnom prostriedku. Ústavná sťažnosť tak bola ústavnému súdu doručená v čase, keď okresný súd už svojím postupom nemohol zasiahnuť do práv sťažovateľky, pretože o jej žalobe meritórne rozhodol a súdny spis predložil krajskému súdu.

16. V tejto súvislosti ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou podčiarkuje jednu zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, ktorá musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Tento názor vychádza zo skutočnosti, že táto ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 165/2021). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť v zásade odmietne ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (II. ÚS 104/2022, III. ÚS 107/2022, II. ÚS 282/2024)], prípadne jej nevyhovie, pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. I. ÚS 6/03).

Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou ESLP (rozsudky vo veciach Obluk v. Slovensko z 20. 6. 2006, sťažnosť č. 69484/01, body 61 až 65; Mazurek v. Slovensko z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05).

17. Aplikujúc citovanú ustálenú rozhodovaciu prax ústavného súdu na daný prípad, možno dospieť k záveru, že ústavná sťažnosť bola ústavnému súdu doručená v čase, keď už k namietaným zbytočným priet'ahom v súvislosti s postupom a rozhodovaním okresného súdu nedochádzalo.

18. V konklúzii uvedeného ústavného súdu neostáva iné, ako konštatovať, že za tohto stavu niet v napadnutom konaní žiadnej spojitosti medzi ústavnou sťažnosťou napadnutým postupom okresného súdu a namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (§ 133 ods. 1 *a contrario* zákona o ústavnom súde).

19. Pre úplnosť ústavný súd uzatvára, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni sťažovateľke, aby po splnení všetkých zákonných podmienok predložila ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť, ak v primeranom čase nebude v jej veci právoplatne rozhodnuté.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu